

Erik Ansvang

Etik & Moral

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

Etik & Moral

- esoterisk belyst

Erik Ansvang

VisionsNettet
www.visionsnettet.dk

Etik & Moral

- esoterisk belyst

Af Erik Ansvang

Der er endnu ikke fundet et ord, som fyldestgørende beskriver instinktet for det gode og det sande – for retfærdighed og ære – for kærlighed og visdom – som udtrykkes med så kraftløse ord som etik og moral.

Etikken og moralen har det rigtig dårligt på mange områder i menneskelivet, og derfor er emnet særdeles aktuelt. Man kunne nemt få den opfattelse, at emnet er nyt og skal indarbejdes i nutidens civilisation, men sandheden er, at etik og moral har været et fast tema i alle store kulturer. Etik og moral defineres ofte som hensigtsmæssige love og regler for menneskets adfærd, og allerede for titusinder af år siden i det gamle Egypten havde man regelsæt i *Dødebogen*, som indeholdt de dyder, man skulle leve op til og stå til regnskab for ved livets afslutning. Mennesket skulle dengang stå til regnskab for 42 bud. Den afdøde havde sandsynligvis ikke frigjort sig fra al synd eller karma, og ifølge *Dødebogen* skulle man derfor træde frem for 42 dommere, som dømte hver sin særlige synd eller overtrædelse af de etiske og moralske regler. De 42 synder er synder, som Osiris havde erklæret sig fri for. De begynder alle med: "Jeg har ikke ...". De vigtigste er:

Egyptens moralbud

Jeg har ikke syndet!
 Jeg har ikke røvet!
 Jeg har ikke bedraget!
 Jeg har ikke stjålet!
 Jeg har ikke slået ihjel!
 Jeg har ikke løjet!
 Jeg har ikke stjålet mad!
 Jeg har ikke sladret!
 Jeg har ikke bedrevet hor!
 Jeg har ikke overtrådt loven!
 Jeg har ikke stukket ild på!
 Jeg har ikke været døv mod sandheden!
 Jeg har ikke skabt konflikter!
 Jeg har ikke begået vold!
 Jeg har ikke handlet tankeløs!
 Jeg har ikke brugt unødvendige ord!
 Jeg har ikke misbrugt Guds navn!
 Jeg har ikke handlet falsk!
 – etc.!

Moses – for 5.000 år siden

De egyptiske moralbud indeholder mange værdier, hvis man ønsker at bevare et velfungerende samfund. Der kræves lydhed, sammenhold, barmhjertighed, ærlighed og sandhed. Og det hele blev underbygget af den religiøse bevidsthed, der var kernen i hele samfundsstrukturen og kulturen. De egyptiske moralbud minder imidlertid meget om Moses' 10 bud. Moses er som bekendt stifteren af den jødiske religion, og han var jødernes store lovgiver. Moses var oplært og indviet i de

egyptiske mysterier. Hele historien med rørkisten, prinsessen osv. er imidlertid identisk med en tilsvarende episode med den babyloniske Sargon, der levede længe før Moses. I virkeligheden var der tale om et kendt kongebarnsritual, og det antyder, at Moses ikke var jøde, men egypter og kronprins. Det er imidlertid ikke emnet i denne artikel, men pointen er, at *Dødebogen* fandtes på Moses tid, og forbindelsen mellem de 42 bud og "*De 10 bud*" vanskeligt ikke at få øje på, selvom der er delte meninger om denne sammenhæng.

Moses opgave som lovgiver forringes ikke det mindste, fordi han har forstået værdien af de egyptiske moralbud, og har overført dem i forenklet form til jøderne. Men problemet for jøderne og mennesker, der tror på Bibelen, er, at hvis Moses modtog inspirationen fra de gamle egyptere, rækker det jo ved myten om, at han modtog dem direkte fra Gud oppe på Sinai-bjerget.

Buddhas ottefoldige vej – for 2.500 år siden

Buddhas ottefoldige vej er også moralske anvisninger, som skulle hjælpe mennesker væk fra lidelsens eller syndens vej.

Buddhas ottefoldige vej

1. Den rigtige viden.
2. Det rigtige mål.
3. Den rigtige tale.
4. Den rigtige handlemåde.
5. Den rigtige levemåde.
6. Den rigtige stræben.
7. Den rigtige indsigt.
8. Den rigtige meditative fordybelse.

I traditionel buddhisme knyttes der nogle forskrifter til de to bud, der kræver rigtig tale og rigtig handling. Det forbydes ...

- at slå ihjel (både mennesker og dyr).
- at stjæle.
- at praktisere forkerte seksuelle glæder.
- at lyve.
- at indtage berusende drikke og gifte.

Patanjali – for ca. 2.200 år siden

Patanjalis yoga-system er også kendt som *den ottefoldige vej*, men dette system er langt mere end en kodeks for menneskers opførsel.

Patanjalis ottefoldige vej

1. Moralsk opførsel (yama).
2. Overholdelse af religiøse bud (niyama).
3. Rigtig holdning (asana).
4. Beherskelse af de fine livsstrømme (pranayama).
5. Tilbageatrækning af sanserne (pratyahara).
6. Koncentration (dharana).
7. Meditation (dhyana).
8. Overbevidst oplevelse (samadhi).

"Yama" ...

– ikke-vold, sandfærdighed, hæderlighed, afholdenhed og ikke-begærlighed.

"Niyama" ...

– renhed i krop og sind, tilfredshed i alle forhold, selvdisciplin, selvransagelse og hengivenhed over for Gud og guru.

"Asana" ...

– rygsøjlen skal holdes lige og kroppen i en bekvem stilling for meditation.

"Pranayama" ...

Beherskelse af de fine livsstrømme.

"Pratyahara" ...

– tilbagetrækning af sanserne fra ydre genstande.

"Dharana" ...

Koncentration – evnen til at holde tankesindet fast ved én enkelt tanke.

"Dhyana" ...

– meditation.

"Samadhi" ...

– en overbevidst tilstand, der også betegnes som "befrielse" i betydningen befrielse for binding til alt i den forgængelige verden.

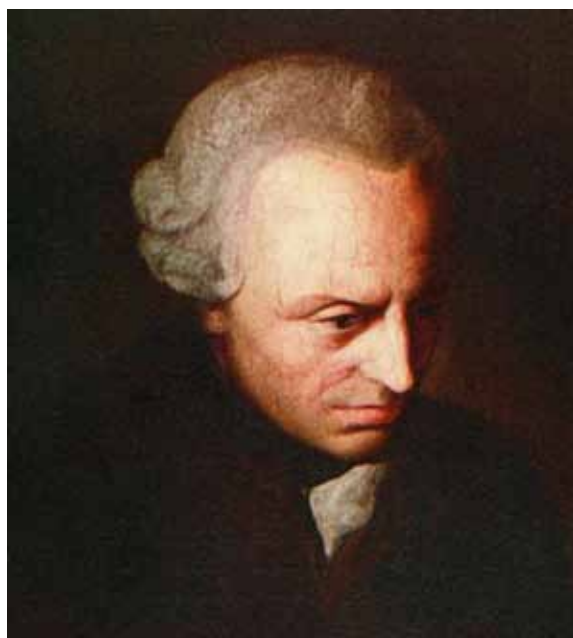
Jesus – for 2.000 år siden

Og for 2.000 år siden gav Jesus påbud om, at mennesket skal elske sin næste som sig selv.

Etik i den esoteriske lære

Når de største åndelige skikkelser kommer med opfordringer til etisk og moralsk adfærd, kan man roligt gå ud fra, at etik og moral har en central plads i åndsvidenskaben. Åndsvidenskaben er i alt væsentligt helt og aldeles etisk. Det er ikke muligt at forstå den guddommelige visdom (og de oprindelige visdomsreligioner) uden at bemærke, at etikken løber som en gylden tråd gennem hele systemet og gennem den esoteriske filosofi. At ægte åndsvidenskab skulle kunne adskilles fra etik er helt utænkeligt. Der findes ingen ægte åndsvidenskab, som ikke inkluderer den højeste etik, som menneskets moralske sans kan fatte. Dette faktum kan ikke understreges kraftigt nok.

Etik i den esoteriske filosofi er ikke kun et produkt af menneskers ideer formuleret som konventionelle regler, der er passende for menneskets adfærd. Den er baseret på selve Universets struktur og karakter. Universets grundlæggende udtryk er kærlighed-visdom, som i sit væsen er etisk, for hverken kærlighed eller visdom kan eksistere uden etik. Etik kan heller ikke eksistere, hvis den er afskåret fra kærlighed eller visdom. Måske var det etikkens naturlige forbindelse til det universelle, der fik Immanuel Kant¹ til at præsentere dette etiske princip:

*"Man skal altid handle sådan,
at den regel man følger,
kan gøres til en universel almen gyldig lov."*

Virtus – virtue – dyd

Den filosofiske årsag til at de gamle kulturer lagde stor vægt på, hvad der på latin var almindeligt kendt som "*virtus*" – hvorfra ordet "*virtue*" ("dyd") stammer – er, at det udspringer fra undervisningen i de store mysterieskoler. Her vidste man, at dyd og etik – hvorfra det moralske *instinkt* i mennesket stammer – har sin oprindelse i Universets hjerte – i den kosmiske harmoni. Det er på tide, at mennesket i Vesten én gang for alle forlader den misforståelse, at etik bare er almindelig moral. Det er en behagelighed, der er udviklet af mennesket for at blødgøre de barske krav for samvær i åndelig forstand.

¹ Immanuel Kant – tyske filosof (1724-1804)

Ordene moral og etik stammer fra henholdsvis latin og græsk, og de henviser til skikke og sædvaner, der er passende i civiliserede samfund. Men selvom dette faktum er indiskutabelt, er det desuden fejlagtigt, for som det fremgår, har man endnu ikke fået et ord, som fyldestgørende beskriver *instinktet* for det gode og det sande – for retfærdighed og ære – for kærlighed og visdom – som udtrykkes med så kraftløse ord som etik og moral.

Moral i den esoteriske lære

Hvad er det moralske grundlag? Det er det vigtigste spørgsmål, man kan stille til ethvert tankesystem. Er moralbegreberne baseret på autoritative udsagn? Hviler moralbegreberne på retsnormer hos et flertal, fordi det er nødvendigt at have visse regler, som det først og fremmest er bekvemme at følge? Eller er etik og moral baseret på sandheder, som det ikke bare er formålstjenlige at følge? Forhåbentlig på sidstnævnte. Man kan sige at ...

*– moral er rigtig adfærd
baseret på rigtige synspunkter
og rigtig tænkning.*

Med moral tænkers der ikke så meget på de meninger, som nogle pseudofilosoffer udtrykker, når de påstår, at moral er mere eller mindre det, som er "godt for samfundet". De tager udgangspunkt i det latinske ord "*mores*", som betyder "*gode skikke*" i modsætning til dårlige skikke. Nej!

*Moral er mennesket
instinktive sult efter retfærdighed,
eller ønske om at være god mod andre,
fordi det føles godt og tilfredsstillende
at handle på denne måde.*

Når mennesket indser, at det er ét med alt – indeni og udenom, højt og lavt – at det er ét med alt, ikke så meget på den måde, som medlemmer af et samfund udgør en enhed – ikke så meget som individer i en hær udgør en enhed – men snarere på den måde som kroppens molekyler, som molekylets atomer, som atomets elektroner udgør en enhed – ikke en forbindelse, men *en åndelig enhed*. Når mennesket forstår dette, ser det sandheden.

Når et menneske forstår sandheden, skal det indrette sine tanker, følelser og handlinger efter denne indsigt. Karma betyder "handling" på både tankens, følelsens og det fysiske plan, og er derfor nært knyttet til etik og moral. Det fremgår også af forklaringen på karma i det teosofiske leksikon: *Theosophical Glossary*.

"Karma": Fysisk handling. Metafysisk, gengældelsens lov – årsags-virknings loven eller etiske årsagsforhold. Der findes god karma og dårlig karma. Karma er den kraft, der kontrollerer alle ting og skaber moralsk handling eller moralsk virkning af en handling begået for at opnå noget, som tilfredsstiller det personlige begær.

Etik og moral i nutiden

Menneskets holdning til etik og moral kommer tydeligst til udtryk i erhvervslivet. Er der et område, hvor mennesker handler, og hvor menneskeheden anvender enorme ressourcer i form af tanker, følelser og praktiske aktiviteter, er det her. Kampen om kunder og markedsandele er et konstant drama, som tydeligt demonstrerer den grundlæggende holdning til etik og moral. Man kæmper om markeder, men et marked er i virkeligheden ingenting.

Ligesom et torv blot er en tom plads, er et marked ingenting, før mennesker foretager sig noget på pladsen. Det samme gælder en virksomhed. En virksomhed er ikke et navn eller en bygning eller en adresse. En virksomhed er et sted, hvor mennesker er virksomme. I centrum for det hele er mennesket. *Det enkelte menneske*. I virksomhederne kaldes disse enkeltpersoner som bekendt for medarbejdere.

Medarbejderne

For at forstå nutiden, er det nødvendigt at forstå tiden, der er gået forud. For at kunne tage det næste trin, må man vide, hvilke trin man har betrådt, og hvilket trin man står på lige nu. Synsvinklen er medarbejdernes – altså det enkelte menneskes.

Udviklingens årtier

Der var engang, hvor medarbejdere blev betragtet som en variabel omkostning, der blev brugt efter behov. Sådan var etikken og moralen dengang. Medarbejdere blev indkøbt som en råvare ... ligesom fyringsolie, inventar og kontorartikler. Og engang accepterede man det.

Så kom der en periode, hvor medarbejderne gjorde oprør mod denne moral. De havde bare ikke den nødvendige gennemslagskraft til at ændre forholdene. I dag er situationen ændret. Medarbejderne er nu en strategisk konkurrenceparameter. Det er derfor interessant at kaste et blik på udviklingen siden 50'erne for at få en bedre forståelse af denne proces og dermed også af udviklingen inden for etik og moral.

Konkurrenceparametre

50'erne – produktionens årti

I 50'erne var kodeordet *produktion*. Det handlede om at skabe normale tilstande efter Anden Verdenskrigs magre år. Forbrugslysten var stor. En række teknologier, der var udsprunget af krigsforskningen, åbnede nye muligheder inden for materialer og produktudvikling såvel som produktionsmetoder. Produktionsapparatet var nedslidt og underdimensioneret. Og beskæftigelsessituationen var ikke den bedste. Man var taknemmelig for et fast job og gjorde ikke vrøvl. Medarbejdere var en af de råvarer, der var nemmest at fremskaffe i efterkrigstiden, og medarbejderne blev så at sige behandlet derefter. Sådan var etikken og moralen i 50'erne. Konkurrenceparameter: *Evnen til at producere*.

60'erne – salgets årti

I 60'erne var produktionsapparatet kommet på skinner. De nye teknologier, der var et positivt resultat af krigen, betød, at markedet så en række nye spændende produkter – som samtidig var til at betale på grund af det nye effektive produktionsapparat. Nu gjaldt det om at få solgt de nye varer, der dagligt sprøjtede ud fra samlebåndene. Sælgeren med mappen under armen og foden i døren prægede landskabet.

Samtidig voksede befolkningens ønske om at få større del i alle de herlige materielle goder, der nu var tilgængelige. Og med dette ønske fulgte også kravet om at få større del i profitten. Medarbejdernes taknemmelighed over i det hele taget at have et job, udviklede sig efterhånden til en voksende mistro over for profitmagerne, der iført nålestribet vest, dobbelthage og mavebælte sad på den store pose med penge. 60'erne var fagforeningernes blomstringsperiode. Købekraften voksede. Salgsmulighederne voksede. Alle salgskurver pegede opad. Konkurrenceparameter: *Evnen til at sælge.*

70'erne – økonomiens årti

I begyndelsen af 70'erne ramte det hele. Oliekrisen satte fart i en udvikling, der allerede var godt i gang. Pludselig havde man inflation og lavkonjunktur. Udlandsgælden var astronomisk på grund af umådeholdent krav om velfærdsstigning. En demotiverende skattebyrde til finansiering af en uproduktiv offentlig sektor hvilede tungt på medarbejderne. I 60'erne havde man koncentreret sig om salgssiden og købt sig ro ved at honorere stadig større lønkrav fra medarbejderne. Pludselig forsvandt salget. Bundlinjen gik i rødt. I direktionskontorerne rettede man pludselig opmærksomheden mod økonomisk overlevelse. Det betød budgetlægning og økonomistyringssystemer over hele linjen. Og computerteknologien gjorde det muligt.

Men medarbejderne havde vænnet sig til hvert år at bære en stadig tungere lønpose med sig hjem. Derfor var der ikke den store forståelse for sammenhængen mellem virksomhedens succes og medarbejdernes løn. Fagbevægelsen kæmpede krampagtigt for at retfærdiggøre sin eksistens ved stadig at tilkæmpe højere lønninger. Konkurrenceparameter: *Evnen til at overleve økonomisk.*

80'erne – strategiplanernes årti

Forskrækkelsen fra 70'erne fik erhvervslivet til at forberede sig bedre på fremtiden. "Vi skal planlægge langsigtet", sagde alle i kor. Man forsøgte at forudse fremtiden. Og man forsøgte at påvirke fremtiden. Man stod jo med et stort produktionsapparat. Medarbejderne var blevet en særdeles tung omkostningsfaktor. Forsknings- og udviklingsomkostningerne forud for introduktion af nye produkter blev større i takt med produkternes voksende teknologindhold. Man var simpelthen nødt til at tænke langsigtet for at kunne overleve på sigt.

Men salget udeblev. Medarbejderne begyndte at stille mere nuancerede krav til deres arbejdsplads. Penge var ikke længere det eneste lyksaliggørende. Sikkerhed i jobbet. Meningsfyldt arbejde. Indflydelse. Arbejdsmiljø. Kortere arbejdstid. Ansvar. Blot for at nævne nogle eksempler. Som en konsekvens af de strenge tider, blev virksomhederne dygtigere til at drive forretning. Og kunderne blev dygtigere til at købe ind. Konkurrenceparameter: *Evnen til at planlægge.*

90'erne – etikkens årti

Etik og moral – værdier og holdninger begyndte for alvor at komme i centrum i hele den vestlige verden. Både som styringsredskab og som en søgen efter en fælles værdihorisont. Det viste sig ikke alene i politik, men også i virksomhederne. Der er derfor god grund til at se nærmere på denne tendens, og se om der et muligt at afsløre nogle årsager til virkningerne.

Konklusionen på dette korte tilbageblik er, at de faste, og såkaldte uforanderlige værdier siden 60'erne har været i opbrud, og i 90'erne blev der behov for faste holdepunkter igen – men *nye* holdepunkter. Konkurrenceparameter: *Evnen til at skabe værdier og holdninger.*

01'erne ... – bevidsthedens årtier

Den bølge af etik og moral, der skyllede hen over planeten i 90'erne, mistede ikke sin styrke ved årtusindskiftet. I de kommende årtier vil den stadig hvirvle umoral og manglende etik op til overfladen. Etikkens bølge vil efterhånden blande sig med den nye bølge, der begynder at rejse sig i det nye årti. Ja – etikkens årtier er en forudsætning for den nye bølge – for Den Nye Tidsalder bliver *bevidsthedsudviklingens årti.*

Det centrale i den nye bølge er en spirende erkendelse af menneskehedens enhed. Ud af denne proces vil en erkendelse af enhed med kosmos – eller enhed med skabelsen – vokse frem, og det fører uundgåeligt ind på religionens område. Verdens fremtrædende religionsfilosoffer er nemlig for længe kommet til den konklusion, at det centrale i alle religioner er oplevelsen af enhed med skabelsen. Med andre ord synes de alle at være baseret på en evig filosofi.

Himmerigets rige – Nirvana – Moksha

De enkelte religioner er vokset frem af forskellige profeters lære. Jesus talte om "Himmerigets Rige". Buddha talte om "Nirvana" (befrielse). Shankara talte om "Moksha" (frigørelse) – etc. Alle synes at beskrive aspekter af oplysning, og de gav råd om, hvordan almindelige mennesker kan nærme sig denne tilstand. Men når læreren var borte, begyndte hans lære at forvansktes. Det er en naturlig konsekvens af, at et budskab går videre fra person til person. Noget udelades og noget nyt tilføjes. Det svarer til at tage en fotokopi af en fotokopi af en fotokopi. Billedet bliver gradvis sløret.

På samme måde er åndelig lære blevet sløret og forvansket. De forudsætninger, der skulle opfyldes for at opnå en tilstand af enhedsbevidsthed, er gået tabt. Dogmer og doktriner indføres i overflod, og de diskuteres i det uendelige, men man kan ikke hverken tænke sig til eller diskuteres sig til en oplevelse af højere bevidsthedstilstande.

Hvad mennesket i det kommende årti har behov for, er metoder til at fremkalde omfattende bevidsthedsskift. Det vil ikke ske ved at en bestemt religion genoplives, men ved genoplivelse af bestemte esoteriske metoder, der engang gav de oprindelige religioner både liv og effektivitet. En sådan genoplivelse er godt i gang. Konkurrenceparameter: *Evnen til transformation.*

Bevidsthedsalderen

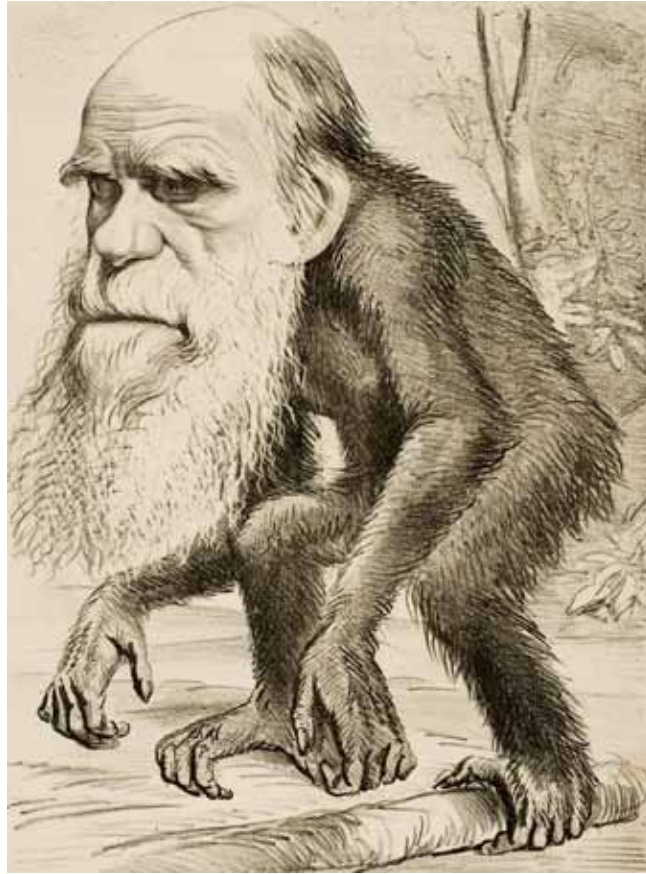
Peter Russel² beskriver i sin bog, *Den opvågnende jord*, hvordan et lille antal mennesker på højere bevidsthedsstadier kan forandre verden. Georges Gurdjieff, den russiske mystiker og lærer sagde, at kun 100 oplyste mennesker ville være nok til at forandre verden. Der er naturligvis tale om det fænomen, naturvidenskaben kalder "kritisk masse". Det betyder, at hvis et tilstrækkeligt stort antal mennesker arbejder med bevidsthedsudvikling ved hjælp af teknikker som f.eks. skabende meditation, kan bevidsthedens tidsalder bryde frem. Men her er emnet ikke fremtidens bevidsthedsalder men etik og moral.

Den manglende etik

Der er grund til igen at understrege, at det ikke er en *ny* etik, der skyller hen over den vestlige verden. Snarere tværtimod. Behovet for en ny etik er i virkeligheden udtryk for, at en ældgammel mangel ved den vesterlandske virkelighedsopfattelse pludselig bliver synlig for alle – en mangel, der udspringer af, at den etik, man bekender sig til, stort set begrænser sig til forhold mellem mennesker, og – nærmere bestemt – menneskers mulighed for at handle fornuftigt og rationelt.

Hvis en etisk opfattelse kun omfatter mennesker, betyder det, at alt ikke-menneskeligt (dvs. naturen) bliver udelukket fra etikkens domæne. Og ikke nok med det. Hvis mennesket reduceres til rationel fornuft, bliver også de sider af mennesket, der unddrager sig den fornuftbaserede kontrol, holdt ude. Der er ikke plads til instinkt, intuition eller indre tilskyndelse.

² Fysikeren og forfatteren Peter Russell M.A., D.C.S., F.S.P.

Darwin, Nietzsche og Freud

Lige nu står menneskeheden på en måde uden en fælles tradition, der kan sikre enighed om, hvad der er rigtigt og forkert. Man strides om forskellige livsopfattelser og ingen har monopol på sandheden. Man kan sige, at ved siden af den ene livsopfattelse står den anden parat – med den samme ret. Ingen har patent på sandheden, men hver især repræsenterer brudstykker af sandheden.

Etik og moral er derfor i dag frit i luften svævende begreber, og for at forstå hvorfor menneskeheden er havnet her, skal man se tilbage i tiden og følge udviklingen i de sidste par hundrede år.

Det er nemt at få øje på mindst tre vigtige "opdagelser":

- Først fandt Charles Darwin ud af, at mennesket nedstammede fra aberne. Det er jo alt andet lige temmelig foruroligende. Han introducerede ideen om formernes udvikling og reducerede bevidstheden til at være et biprodukt. Det blev grundlaget for nutidens materialisme.
- Derefter proklamerede Nietzsche (tysk filosof, 1844–1900), at "*Gud er død*". Det efterlod menneskets alene tilbage, og bevægelsen væk fra kirken, troen og religionen mod et naturvidenskabeligt og gudsforladt livssyn blev styrket.
- Endelig fandt Sigmund Freud så ud af, at mennesket styres af sin underbevidsthed, der er et forfærdeligt mismask af barndomserindringer og undertrykkelse af de naturlige drifter. Konklusionen var, at mennesket ikke engang er herre over sig selv.

Ingen højere mening med tilværelsen

Et menneske, der er reduceret til en maskine, som fungerer efter mekanikkens love, som er uden tro på en gud og en guddommelig orden, og som er uden ansvar for sine tanker, følelser og handlinger, har ikke længere nogen "naturlig" moral at støtte sig til. Resultatet er, at ...

– det enkelte menneske må stå inde for sin egen etik og sine egne holdninger.

Den franske eksistentialet Jean Paul Sartre udtrykte det med disse ord:

*"Tilværelsen har kun den mening,
man selv tillægger den."*

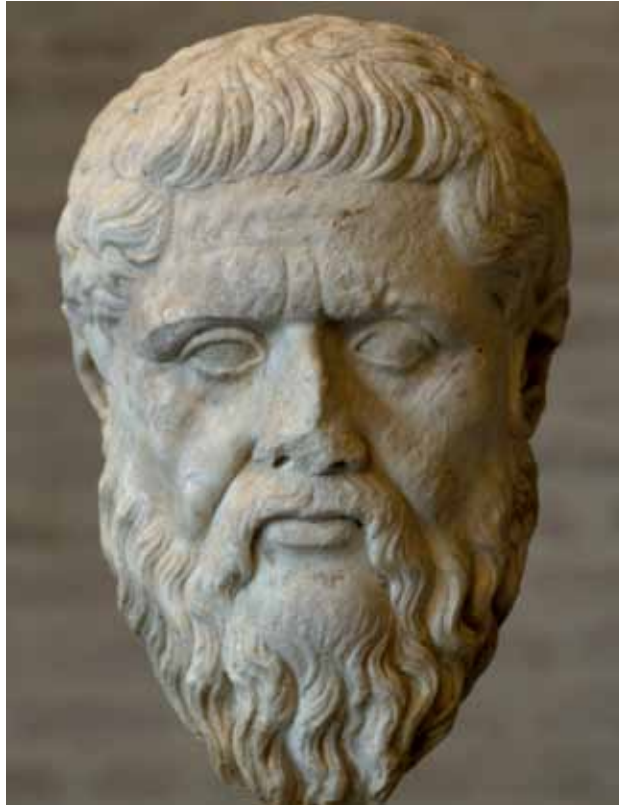
Frihed ... med grænser

Dog – én ting har man tilfælles i den vestlige verden – opfattelsen af frihed. Friheden kommer til udtryk på mange fronter. Her er man opdelt i mange forskellige grupper med frihed til at sætte sine egne mål. Forskellige mål stiller krav om spilleregler, der hvor målene mødes eller kommer i konflikt med hinanden. Det er her, friheden når sine grænseområder ... her når friheden grænsen til andre gruppers frihed. Her har etikken og moralen sin naturlige eksistensberettigelse. Og fordi grænseområderne hele tiden er i dynamisk udvikling og bevægelse, vil etikken og moralen også være det. Eksempelvis har mange virksomheder opretholdt deres ret til at producere uden væsentlig hensyntagen til forurening og miljø. Det er andres bord. Derfor er det nødvendigt at begrænse friheden – og det sker under hensyntagen til helheden.

Tanken er ikke ny

Tanken er ikke ny. For eksempel beskriver Platon³ i sit værk *Staten* et samfund, hvor fornuften råder, men forskelligt på de forskellige niveauer. De moralske dyder ...

3 Platon – græsk filosof (ca. 428-348 f.Kr.)

visdom mod mådehold

– er specialiseret ud fra forskellige samfundsgrupper. I Platons stat hænger de forskellige dyder nøje sammen med samfundsgruppernes mulighed for at praktisere fri vilje.

*"Uden fri vilje er der ingen mulighed
for at udtrykke sin moral."*

Derfor tager han ikke slaverne med i sine etiske overvejelser.

Information kræver sortering

Etikbølgen er en naturlig følge af informationssamfundet. Med et stigende informationsbombardement af kendsgerninger og værdier tvinges man til at sortere. Man tvinges til at have en synsvinkel på den daglige overdosis – ellers går det galt.

*Når man skal sortere, skal man have
nogle værdinormer at sortere efter.*

Behov for værdikriterier

Man er tvunget til at vælge, og traditionelle "relevanskriterier" er ikke længere nok. Der er desuden behov for værdikriterier. Med mange tilbud om de rigtige værdier, meninger og holdninger bliver det nødvendigt at tage stilling. Listen over de områder, man tvinges til at tage stilling til, er uendelig lang, men her er nogle eksempler:

- opsparing eller forbrug.
- miljø eller vækst.
- indvandrere eller danskere.
- hjælp til klodens fattige eller hjælp til nationens fattige.
- velfærdssamfund eller privatisering.
- åndsvidenskab eller naturvidenskab.
- arbejdsfri eller arbejde.
- familien eller karrieren.

Tryghedssøgen

En anden begrundelse for etikbølgen er *utryghed*. Værdierne var som sagt i opbrud i 1960'erne, da den økonomiske vækst var meget høj og beskæftigelsen var sikret. Med stigende utryghed på jobmarkedet og udsigt til velstandstilbagegang bliver materialisme og eksperimenter mindre interessante. Faste værdier – herunder etiske og moralske regler – bidrager til denne tryghed.

Reaktion på fortiden

En tredje årsag er en reaktion på *fortidens værdier*. I den internationale højkonjunktur opstod risikoviljen. Smartness og grådighed var holdninger, der bredte sig til Danmark. Under den efterfølgende lavkonjunktur har nedturen været brat. Smartness viste sig i denne fase at være tabsgivende. Det er derfor ikke mærkeligt, at man begyndte at lægge vægt på andre værdier – herunder etik og moral. Man ser en penduleffekt, hvor pendulet svinger langt forbi midten og ud til den anden side.

Etikken i centrum – igen

Etikken og moralen er kommet i centrum – både som et styringsredskab og som en søgen efter en fælles værdihorisont. Især i USA har der været stor interesse for "business etichs". Der undervises i "business etichs" på amerikanske universiteter og højere læreanstalter, og der udgives i stribet af bøger om emnet.

Tydeligst har det vist sig i politiske spørgsmål. Præsident Clintons verdenskendte affære med Monica Lewinsky var et klart signal om en høj moral hos verdens ledere. I kølvandet på anklagerne mod Clinton afdækkede pressen den ene umoralske affære efter den anden hos de moralske anklagere – republikanerne i *Repræsentanternes Hus*.

Korruption i den olympiske komité er et andet eksempel på, at umoralen nu kommer op til overfladen. For ikke at nævne de utallige dopingskandaler, hvor sportsfolk forsøger at snyde sig til en sejr med umoralske metoder.

Etikbølgens dønninger skyller ind over Danmark

Danmark går ikke fri. I Folketinget er der en tendens til at etiske emner begynder at fylde mere på bekostning af nationaløkonomiske emner ... for eksempel:

- Dødskriterier.
- Genmanipulation.
- Flygtningepolitik.
- Husdyretik.
- Økologisk landbrug.
- Miljø.

Og der skal være overensstemmelse mellem løfter og lovgivning. Gamle dages lokkemad med tykke skiver valgfæsk accepteres ikke længere, og løftebrud kan omgående registreres i meningsmålingerne.

Etik i virksomhederne og den offentlige sektor

I virksomhederne ses en endnu svag tendens til, at etiske og moralske standpunkter bygges ind i strategien – både af hensyn til medarbejdere (virksomhedskulturen) og kunderne. Det drejer sig nemlig om overlevelse for både produktet og virksomheden, og efterhånden er en række etiske krav så indlysende, at selv den mest talfikserede bogholder kan se nødvendigheden. Der er ingen tvivl om, at ikke ret mange virksomheder kan tåle at blive kendt i offentligheden som forurenere, accept af leverandører, der benytter børnearbejde – eller det, der er værre. Og i mange tilfælde bliver det omvendt den grønne tankegang, der bruges til at profilere virksomheden. En profil, der ofte stopper ved, at årsregnskabet trykkes på genbrugspapir, men i bedste fald ses som ærlig produktudvikling.

Det etiske regnskab er også ved at trænge ind i den offentlige sektor, hvor f.eks. den såkaldte *MED*aftale (*MED*bestemmelse og *MED*indflydelse) er en form for samarbejdsaftale i den kommunale sektor.

Fra miljø til etik

I 1980'erne og tidligere var miljøet i centrum af debatten. Emner som rene fødevarer og ren natur var på dagsordenen. På en måde er miljø sagen ved at sejre sig til døde. Den er løbet tør for modstandere. Miljøet bliver fortsat et af fremtidens væsentligste samfundsproblemer. Begrænsningen af fremtidens miljøproblemer vil kræve samfundsmæssige løsninger. Det betyder bl.a., at man ikke kan forvente, at teknologiske fremskridt vil løse problemerne. Miljøhensynene skal indtages i al menneskelig adfærd, og dermed bliver der reelt tale om et moralsk spørgsmål. Miljøet og moralen omtales senere.

Men mange engagerede miljødebattører har søgt nye græsgange. *Etikken* er det nye. Det er måske begyndt med gentests og husdyretik, men det vil fortsætte med moral og etik for borgernes adfærd – herunder deres forbrug. Et forbrug skal være etisk korrekt. Den etiske debat vil i mindre grad dreje sig om sociale forhold. Fokus vil være det enkelte menneskes adfærd.

Hvad forstås ved etik?

I forbindelse med – men ikke udelukkende på grund af – den teknologiske udvikling bliver mennesket mere og mere bevidst om, at det, man kan gøre, ikke nødvendigvis er det, man bør gøre. Bevidst eller ubevidst får etikken indflydelse på beslutninger og handlinger. Etik og moral har til hensigt at styre tanker og handlinger – det fremgår af ordenes betydning:

Etik

- Ordet "*etik*" stammer fra det græske ord "*ethikos*".
- "*Ethikos*" betyder "*sædelig*".
- Det er afledt af ordet "*ethos*", der betyder "*sædvane*".
- (Sæder = skikke).

Moral

- Ordet "*moral*" stammer fra det latinske ord "*morale*".
- "*Morale*" er afledt af ordet "*mores*", som betyder "*skik*".
- (Skikke = sæder).

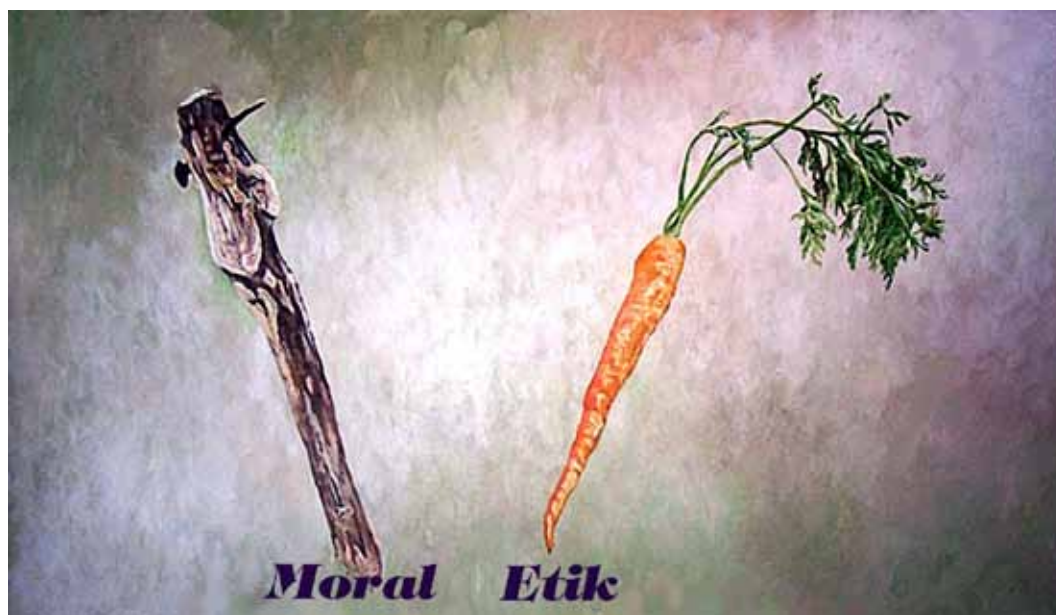
"Etik" blev anvendt af Aristoteles

Ordet *etik* blev anvendt af Aristoteles om den rigtige måde at leve på – dvs. det ene menneskes rigtige optræden overfor det andet – eller det, der i dag kaldes rigtige menneskelige relationer.

"Moral" stammer fra romerne

Ordet *moral* blev anvendt af romerne (for eksempel Cicero) – som ønskede orden i samfundet.

Begge ord betyder egentligt dybest set det samme: "*Skik og brug*". Etik og moral er derfor det, man har erfaret sig til, og som er fornuftigt i forskellige situationer. Etik er derfor i høj grad *kulturbestemt*.

Hvad er forskellen på etik og moral?

Hvis etik og moral betyder det samme, tror mange, at der ikke er forskel på etik og moral, men man kan til en vis grad skelne mellem de to ord.

*Etik er den dybere begrundelse for det alment accepterede.
Moral er den måde, man forvalter etikken på*

Inge-Lise Paulsen: *Et spørgsmål om etik*

Etikken er de bagvedliggende principper, mens moralen er anvendt etik.

*Moral er private regler,
som det enkelte menneske bruger i sin hverdag
for at samstemme hensyn og opløse konflikter.*

*Etik er offentlige og overordnede principper,
som bruges til at samstemme mange "moraler",
så de kan omgås hinanden på en civiliseret måde.*

Ole Thyssen: *Et spørgsmål om etik*

Etikken giver moralerne et fælles grundlag, så de mange individuelle hensyn ikke isolerer sig og bliver hensynsløse over for helheden.

Et eksempel: Tyveknægten

En tyveknægt, der stjæler tasken fra en gammel dame, er ikke uetisk, men er i høj grad umoralsk.

Et eksempel: Omskærelse

Muslimernes omskærelse af unge piger, er et produkt af kulturen. Ritualet forsvares med henvisning til traditionen. Moralsk set opfattes det derfor som en korrekt handling. Moralen er imidlertid skabt i et mandsdomineret samfund, der ønsker at fratage kvinden den seksuelle lystfølelse, for at reducere eller eliminere muligheden for seksuelt samvær med andre mænd. Moralen tilgodeser ægtemandens egoistiske interesser, men tilsidesætter etikken eller det overordnede hensyn til halvdelen af menneskeheden ... nemlig kvinderne.

Et produkt af sociale påvirkninger

Mange filosoffer mener, at opgaven med at formulere en almengyldig etik er uløselig, fordi moralbevidstheden alene er et produkt af sociale påvirkninger. Denne opfattelse fører i sin yderste konsekvens til, at såvel moralbud som moralske vurderinger er meningsløse, sådan at forstå, at de kun udtrykker en vis følelse eller indstilling, men ikke repræsenterer noget objektivt, og derfor ikke kan kaldes hverken rigtigt eller forkert.

Kan man definere en kollektiv etik?

Når man taler om etiske regler, spørges der ofte, om det overhovedet er muligt at definere en *kollektiv* etik – selv i en enkelt gruppe eller organisation. Mange har stadig den opfattelse, at det ikke giver nogen mening at tale om organisationer og etik, for det fører til ansvarsforflygtigelse. Det er det enkelte menneske, der må stå til ansvar. Det etiske krav gælder kun den enkelte.

Det er imidlertid helt paradoksalt, hvis man vil acceptere, at mennesker kan samarbejde om alt muligt andet end det allervigtigste – nemlig hvad man hver især føler inderst inde er rigtigt og forkert ved menneskets handlinger.

Etik – et overordnet styringsredskab

Man kan betragte etik som et sæt af overordnede principper, og dermed som et overordnet styringsredskab, der kan anvendes til at opløse konflikter og skabe konsensus (100% enighed).

Konflikt opstår, når mennesker, der skal løse et problem (dvs. træffe et valg mellem forskellige muligheder) ikke kan blive enige om en løsning. Selvom der træffes en beslutning, f.eks. ved afstemning, terningkast eller organisatorisk magt, er konflikten ikke opløst. Man er ikke i *fællesskab* nået til enighed.

Konsensusopfattelsen

Hvis parterne til gengæld i en åben drøftelse af holdninger, præferencer og værdier når frem til en fælles afgørelse, har de på én gang løst problemet og opløst konflikten. Ifølge denne model, som kaldes "konsensusopfattelsen", er etik hverken noget objektivt eller noget, den enkelte bestemmer. Etik opstår først i det øjeblik, man kan tale sig til rette om bestemte handlingsdirektiver.

Man omdanner altså konflikt til konsensus gennem rationel samtale. Målet er ikke fravær af konflikter, men en civiliseret omgangsform. På basis af et stærkt fælles ønske kan enhver gruppe mennesker opstille etiske regler – en etisk kodeks. Men gruppens etiske kodeks fritager ikke det enkelte menneske i gruppen fra at overholde sine egne etiske normer – eller samfundets normer, hvis de er strengere end den pågældende kodeks.

Samvittighed

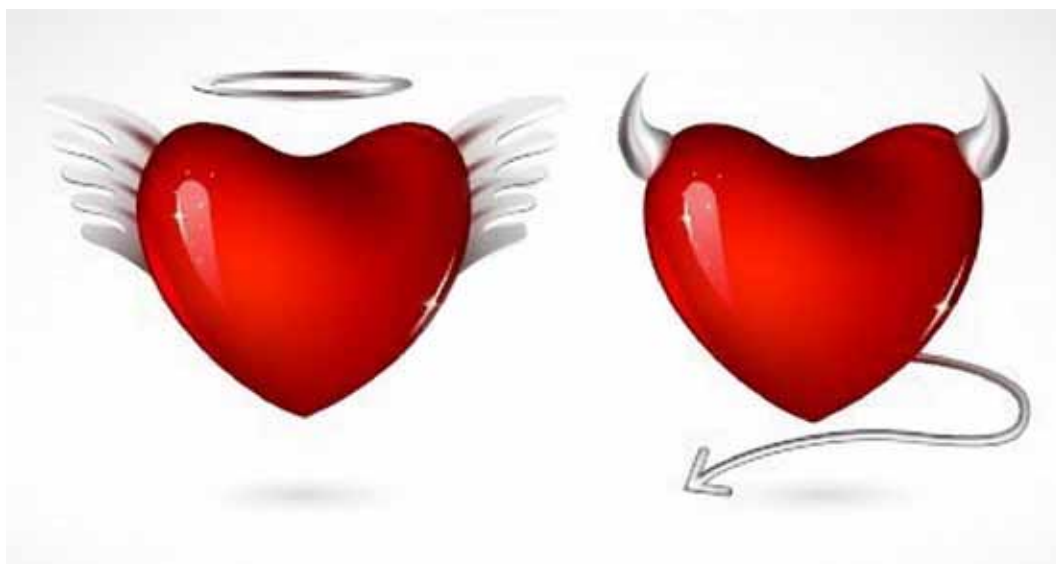
Richard Redgrave: Den vågnende samvittighed

Hvis man skal have en forståelse af, hvad etik og moral dybest set er, og hvorfor trangen til etik og moral ligger *instinktivt* i menneskets bevidsthed, skal man have fat i begrebet *samvittighed*. Og for at få et fornuftigt forhold til denne funktion i menneskets bevidsthed, skal man uundgåeligt have den esoteriske lære til hjælp.

Etik og moral er et udtryk for *indre* holdninger og værdier – ikke *ydre* regler og befalinger. Disse indre holdninger og værdier udspringer af menneskets samvittighed. Opfattelsen af hvad der er godt og ondt – rigtigt og forkert – er indiskutabelt en *subjektiv* eller *indre* oplevelse, som stammer fra det, der kaldes menneskets samvittighed.

Begrebet samvittighed har været genstand for mange filosofiske overvejelser – og er det stadig. Årsagen er, at menneskets samvittighed er en indre autoritet, som strengt kræver, at man følger den, uden at den samtidig er ufejlbarlig. Samvittigheden kræver: "*Gør dette*" – "*gør ikke dette*" ... "*Dette er rigtigt*" – "*dette er forkert*". Og hvis man ikke adlyder, falder straffen omgående i form af dårlig samvittighed.

Med hvilken ret stiller samvittigheden disse krav? I hvert fald bygger denne ret ikke på ufejlbarlighed. Samvittigheden giver nemlig ikke de samme svar på de samme spørgsmål hos forskellige mennesker ... eller i forskellige nationer ... eller i forskellige kulturer ... eller i forskellige tidsperioder.

Samvittighed er ikke entydig

En handling, som det ene menneske betragter som moralsk forsvarlig, anses af et andet menneske som moralsk forkastelig. Muslimernes omskærelse af kvinder er et godt eksempel. Det vil ikke være noget problem at bevise, at forskellige kulturer har og har haft forskellig opfattelse af, hvad der er moralsk rigtigt og forkert gennem tiderne. Moral og samvittighed er derfor – ligesom alt andet i tilværelsen – under konstant udvikling og forandring.

Det er ikke et forsøg på at sige, at man ikke skal lytte til samvittigheden. Et menneske uden samvittighed vil være ligesom et skib uden ror. Det har ikke mulighed for at styre igennem livets storme. Det er bare et forsøg på at pege på, at samvittigheden ikke er noget absolut – ikke er noget fuldkomment, som alt og alle må bøje sig kritikløst for. Samvittigheden er udelukkende en autoritet for det enkelte menneske, altså en rent individuel autoritet.

*Samvittigheden har altid kun krav på autoritet
over den person, den kommer til udtryk i.*

Samvittigheden kan *ikke* stille krav udenfor det enkelte menneskes sfære. Men det åbner to interessante spørgsmål:

- Hvad giver samvittigheden denne individuelle autoritet?
- Hvordan kan samvittigheden kræve denne autoritet, når den ikke er ufejlbarlig?

Åndsvidenskaben giver svar på begge spørgsmål.

Samvittighedens individuelle autoritet

Spørgsmålet om samvittighedens individuelle autoritet er nært knyttet til spørgsmålet om samvittighedens oprindelse. Samvittigheden må naturligvis hente sin autoritet i de faktorer, der ligger til grund for dens opståen.

Samvittighed er et udviklingsprodukt

Samvittigheden er et *udviklingsprodukt*. Samvittigheden er den essens, som sjælen har uddraget af sine erfaringer i tidligere liv. I tidligere inkarnationer er der så at sige opsparet "åndelig kapital", som sjælen bringer med sig i den nye inkarnation.

Sjælen begynder i uvidenhed

Sjælen har oprindeligt ingen samvittighed. De individuelle inkarnationer starter uden evnen til at kende forskel på godt og ondt. Faktisk kan man dårligt nok tale om sjæl eller moral, når en vildmand inkarnerer. Både sjæl og moral er udelukkende spirer. Sjælen begynder derfor sine erfaringer uden kendskab til godt og ondt ganske enkelt fordi den ikke kender de love, der styrer tilværelsen. Den har endnu ikke erfaret dem. Den er med andre ord *uskyldig*.

Uskyld

Den er uskyldig ... men ikke fordi den er god. Den er hverken god eller ond. Normalt opfatter man en tilstand af uskyld som god. Man tror, at uskyld er kronen på værket – at den er frugten af et åndeligt liv. Helgener er gode, ædle og uskyldsrene, siger man. Det er en misforståelse! En tilstand af uskyld er ikke afslutningen på udviklingen. Det er *begyndelsen* på den etiske og moralske udvikling. Et menneske er kun uskyldigt så længe dets moralske bevidsthed endnu er uudviklet. Dvs. at sjælen endnu ikke har tilkæmpet sig bevidst moral.

Et eksempel: Darwins vildmand

Darwin fortalte om en vildmand, som fandt på at æde sin kone til middag. Da en missionær prøvede at forklare ham, at han gjorde noget forkert, svarede han, mens han gned sig tilfreds på maven: "*Jeg kan fortælle dig, hun smagte meget godt*". Den arme missionær prøvede at få ham til at forstå, at mad og moral ikke var det samme, men det lykkedes ikke. Han spiste sine forældre, fordi de ikke var nyttige mere, og sine børn, fordi de ikke var nyttige endnu.

Nutidens forskere mener dog, at kannibalisme var et religiøst ritual, hvor den indfødte ønskede at indtage bestemte kvaliteter fra offeret, og det var Darwin ikke opmærksom på.

Mennesket støder sig på lovene

Oprindeligt har mennesket altså ingen samvittighed og derfor ingen moral. Moralen udvikles igennem inkarnationerne i den fysiske verden. Universet har afstukket bestemte veje for menneskets udvikling, og hvis sjælen træder udenfor disse veje, støder den sig på lovene og føler smerte. Igen og igen overtræder mennesket lovene – fordi det ikke kender dem eller ikke respekterer dem. Men hver gang erfarer det, at det medfører lidelse.

Et eksempel: Uldtæpper til de indfødte

Annie Besant fortalte, at den australske regering engang ville hjælpe de indfødte. De gav dem uldtæpper, så de ikke skulle fryse om natten. Men om morgenen,

når Solen varmede dem, forstod de ikke årsag og virkning. De forstod ikke, at det snart ville blive nat og koldt igen, så de byttede uldtæpperne for andre ting. En kold nat vil deres indre stemme minde dem om, at det er en god ide at gemme et varmt uldtæppe til kolde nætter. Det ved "stemmen" af erfaring, for stemmen er erfaringen.

Samvittigheden er sjælens visdomsessens

Samvittigheden er altså den visdomsessens, som sjælen har erhvervet igennem mange livs smertelige erfaringer. Den vil altid lade sin stemme høre, når man fristes til at gøre noget, som sjælen af erfaring ved vil medføre lidelse. Til slut vil sjælen indse det tåbelige i at udsætte sig selv for de samme lidelser den ene gang efter den anden. Til sidst vil den begynde at sige nej, når den igen står over for den samme fristelse. Erfaringen har gjort sjælen klogere. Den bliver stadig mere afpasset efter de love, der behersker dens tilværelse.

*Samvittighed er den kundskab,
som sjælen gennem egne erfaringer
har fået om Universets love.*

Moralsk instinkt = sjælens erfaringsmængde

Det moralske instinkt er derfor udtryk for sjælens erfaringsmængde – og udviklingsniveau.

*Man kan ikke huske handlingerne i tidligere liv,
men man kan huske konklusionerne.
Konklusionerne er det, der kaldes samvittighed
– eller moralsk instinkt.*

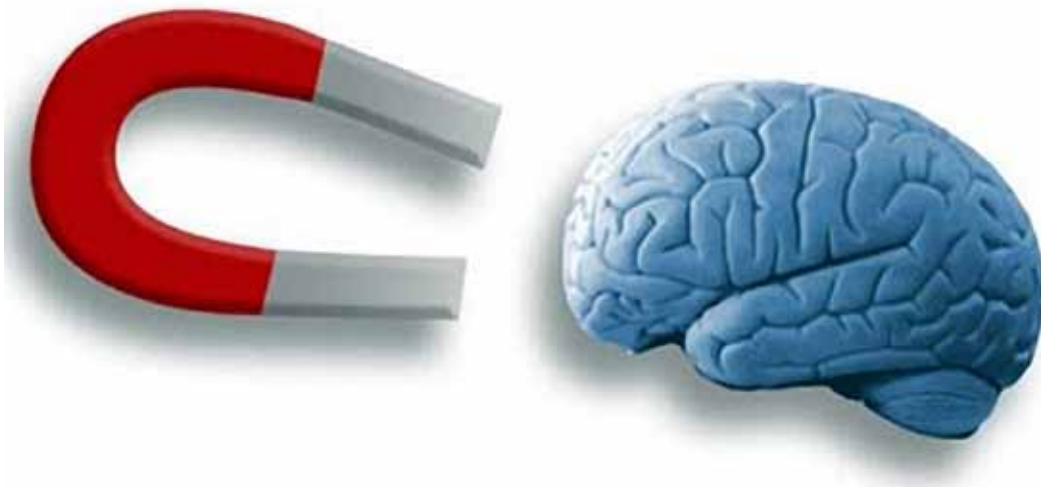
Nu er det nemt at forstå, hvorfor samvittigheden og dermed moralen kan variere så stærkt fra menneske til menneske – fra kultur til kultur – fra nation til nation – fra tidsalder til tidsalder. De forskellige tider, enkeltpersoner og nationer repræsenterer forskellige udviklingsstadier, og derfor også forskellige grader af moralsk dømmekraft.

Det almindelige menneskes indre autoritet

Det er vigtigt at understrege, at den esoteriske forklaring på samvittighedens ufuldkommenhed ikke fratager samvittigheden dens autoritet. Der kan ikke gives bedre rettesnor for et almindeligt menneske end den visdom, sjælen har tilkæmpet sig gennem lidelser og erfaringer. For det mere udviklede eller bevidste menneske, gælder der andre regler. Det omtales om lidt.

At handle imod sin samvittighed vil for gennemsnitsmennesket være det samme som at handle imod sin sjæl. Det vil være det samme som at ignorere resultaterne af tidligere liv og påføre sig selv de samme lidelser endnu engang. Enhver sorg eller smerte er en anledning til at øge den moralske visdom og styrke. Umoral forvandles til dyder. Bhagavan Das udtrykker det sådan:

"Dyd er en god følelse, der er blevet til en permanent sindstilstand."

Tankeformer

Når det moralske instinkt er udtryk for sjælens erfaringsmængde og udviklingsniveau, er det samtidig udtryk for menneskets bevidsthed. Menneskets bevidsthed eller sjæl fungerer gennem tankens plan eller mentalplanet, og her foregår det nutidige menneskes primære udvikling. Ordet "menneske" (eng. "man") stammer fra sanskritordet "manas", som betyder "at tænke" eller "tænkeren". Tænkeevnen er den mest karakteristiske egenskab ved mennesket.

Evnen til at tænke betyder evnen til at skabe tankeformer på mentalplanet. Tanker er *ikke* elektromagnetiske impulser i hjernen, sådan som naturvidenskaben påstår det. Tanker er former, der skabes i mentalt stof på tankens plan, og hver gang et menneske tænker, skaber det tankeformer. Hjernen er udelukkende et redskab til at registrere disse formers vibrationer, ligesom når en radio modtager radiobølger. Rene tanker arbejder udelukkende på mentalplanet, men de fleste tanker iklædes omgående former på følelsernes plan eller astralplanet, fordi de fleste mennesker endnu ikke er i stand til at tænke uden at føle eller føle uden at tænke.

Et menneske er ikke alene forbundet med sine egne tanke- og begærformer. Ved hjælp af dem står det også i kontakt med mennesker og genstande i sine omgivelser, som enten tiltrækker eller frastøder det. Med sin vilje, sine tanker og forestillinger, sine ønsker og begær har ethvert menneske konstant indflydelse på disse talløse former i de indre legemer, som sensitivt reagerer på enhver følelse eller tanke, uanset om den opstår bevidst eller ubevidst. Det er forklaringen på, at de hellige skrifter oplyser, at mennesket er, som det tænker.

Bibelen siger:

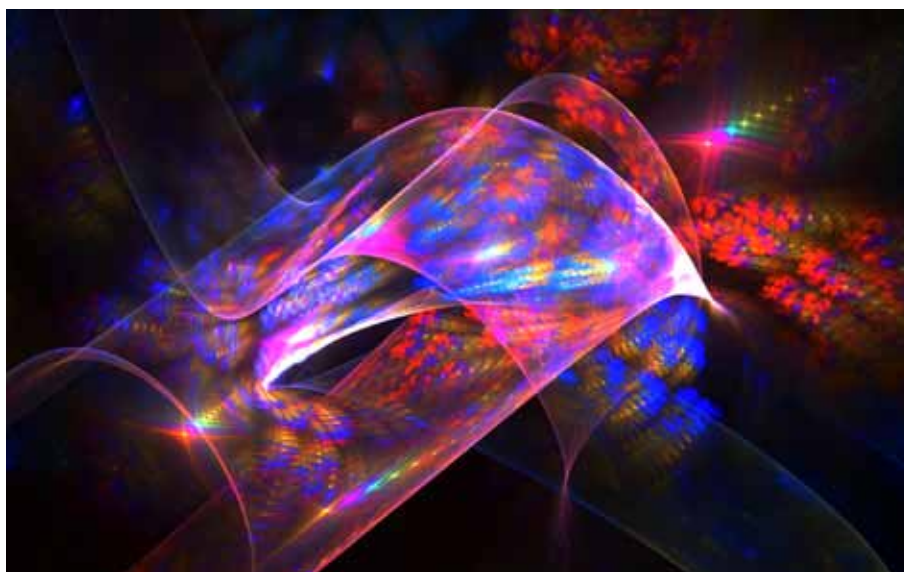
"Som et menneske tænker i sit hjerte, således er det."

Buddha sagde:

"Du er, hvad du tænker, og du er blevet, hvad du er, af de tanker, du har tænkt."

Upanishaderne siger det samme:

*"Mennesket skabes af tanken.
Det, et menneske tænker på, bliver det."*

En tankeform er et mentalt billede, der er skabt eller støbt af mentalplanets hurtigt vibrerende partikler. Tankeformen skaber vibrationer i alle retninger og påvirker ethvert væsen, der er udstyret med tilsvarende partikler. Derfor forbinder mennesket sig selv med andre menneskers følelser og tanker, der vibrerer på samme frekvens som dets egne. Tanker har både en form og en vibration:

Specifik form

- Tankeformen er et vibrerende bundt af mentalt stof.
- Tankeformen viser det konkrete tankebillede.
- Tankeformen er et "levende væsen" (kunstig elemental) dog uden sjæl, formet efter tankens natur og samlet af den tilsvarende finhedsgrad fra mentalplanets omgivende elementalessens.

Generel vibration

- Vibrationen bestemmes af tankens kvalitet og karakter (*motiv*).
- Tanken forsøger at skabe resonans i omgivelserne og genskabe sin egen bevægelseshastighed (*tanker af samme type*) i andre mental-legemer.

*En tankeform gengiver samme tanke.
En tankevibration gengiver lignende tanker.*

Tankeformen

Tankeformen af en rose, vil gengive et billede af en rose hos andre, der er modtagelig for tankeformen.

Tankevibrationen

En religiøs oplevelse (hengivenhed) hos en kristen, kan skabe en religiøs oplevelse hos andre kristne, men også hos muslimer, buddhister o.a.

- **Formen** – bestemmes af tankens natur (*Hvad*).
- **Farven** – bestemmes af tankens kvalitet (*Hvordan*).
- **Intensiteten** – bestemmes af tankens præcision (*Hvor klart*).

Tankeformens levetid afhænger både af den intensitet, den skabes med, og den næring, der bagefter tilføres ved at tanken gentages ... af dens skaber og af andre, der tænker på samme måde.

Tankerne påvirker andre

De astrale tankeformer (eller elementaler, som de også kaldes), påvirker andre menneskers bevidsthed i overensstemmelse med tankens kvalitet. Er den etisk og moralsk vil dens indflydelse være en kraft, der virker i positiv retning, og på samme måde vil uetiske eller umoralske tankeformer blive kræfter, der frister andre mennesker. Karakteren af de tanker, mennesket tænker, har derfor stor betydning for omgivelserne, for de virker ikke alene indirekte men *direkte* på andre mennesker.

Man påvirkes af andres tanker

Det er ikke kun de tanker, man selv tænker, der har betydning for et menneske. Det tankeklima, man færdes i, er også vigtigt. Man påvirkes af andre menneskers tanker. Det medfører ikke, at man kan gøre andre mennesker ansvarlige for sine negative tanker, fordi ...

- *den virkning andre menneskers tanker har på et menneske, bestemmes af menneskets egen tankevirksomhed.*

Et eksempel: Musikinstrumenter

Princippet kendes fra strengeinstrumenter. Hvis man i en forretning fyldt med musikinstrumenter, slår en tone an på en guitar, forplanter denne tone sig til den samme streng på andre guitarer, der svagt svinger med på tonen.

En negativ tanke, som man går og ruger over, tilføres konstant energi. Tanken vil vokse sig stor, stærk og stabil. Det samme sker for en positiv tanke – og for sædtanker, der bruges i meditation. Desuden tiltrækker enhver tankeform andre tankeformer af lignende art. Enhver tankeform er forbundet til sit ophav gennem en forbindelse, som man kan kalde en magnetisk tråd i mangel af et mere korrekt udtryk.

Tankevaner

Alle stærke tankeformer virker som *tankevaner*. Når man gentager bestemte tanker, dannes der en tankekanal, som tankeenergiene nemt strømmer ind i. Efterhånden som menneskets etiske og moralske forståelse vokser, bliver en gammel tankevaner en hindring for videre udvikling, selvom den oprindeligt blev dannet ved frivillig tankevirksomhed. Hvis et menneske ønsker at frigøre sig fra en uhensigtsmæssig tankevaner, må det opbygge en ny og højere vibrerende tankeform. Ved konstant at nægte at føre energi til den gamle tankeform og i stedet føre energi til den nye tankeform, vil den gamle form gradvis dø udsultningsdøden.

På denne måde kan man aktivt ændre sin karakter og dermed sine moralske værdier, i stedet for at overlade denne proces til de almindelige karmiske processer.

Samfundssamvittigheden

Det er ikke kun enkeltpersoner, der har en samvittighed. Grupper har også en samvittighed. Her kan nævnes de holdninger og værdinormer, der stimuleres af familien. Et samfund har også en lokal og offentlig samvittighed, som danner en slags national aura eller atmosfære. Her har man den offentlige mening, som modificerer og begrænser det enkelte menneskes evne til at udtrykke de egenskaber, det er i besiddelse af.

Nationen eller samfundet er summen af enkeltindividerne. Samfundssamvittigheden kommer til udtryk gennem samfundets love og de sociale systemer. Hvordan er de sociale goder for eksempel udviklet? På samme måde som sociale egenskaber hos enkeltpersoner ... gennem kamp for tilværelsen. Gennem lidelser.

Lovbrydere

Hvis et menneske bryder loven, støder det imod de øvrige medborgeres retsbevidsthed – eller moral. Sker det, skal dette menneske straffes. Hvis man tager udgangspunkt i åndsvidenskaben og reinkarnationstanken, kan man spørge: *"Hvordan skal en lovbruder straffes"*?

En forbryder er en person, der har en lavere moral end andre borgere. Lavere moral (eller mangel på samvittighed) betyder, at man står over for et lavere udviklet menneske, som endnu ikke har høstet så mange smertelige erfaringer, at samvittighedens stemme kan trænge igennem.

Yoyo effekten

Hvordan behandler man dette menneske i dag? Man spærmer det inde i en kortere eller længere tid, og slipper det derefter ud igen – indtil det næste gang foretager sig noget kriminelt. Så skal det ind igen. Og ud igen. Og ind igen ... etc. Princippet må man have hentet fra skolens skammekrog. Det bygger på, at hvis man står/sidder og skammer sig over tingene, forandrer man sig. Helt af sig selv! Uden videre. Jo større forbrydelse, jo længere tid skal man sidde og skamme sig.

Koppepatient

Det svarer til, at man indlægger en koppepatient på et sygehus, og slipper patienten ud igen uden behandling efter en uge. Næste gang indlægger man patienten i 14 dage. Næste igen 3 uger ... etc. Men patienten bliver ved med at have kopper. Selvfølgelig skal det syge menneske blive på hospitalet, indtil det er behandlet og rask. Det samme gælder den kriminelle. Det nytter ikke at straffe et menneske hårdt eller spærre det inde i stadig længere tid. Problemet er jo manglende forståelse og indsigt. Undervis dette menneske. Optræn det. Slip det ikke løs, før det har vist, at det har lært lektien.

Fængsler skal forvandles til skoler

Det, forbrydere mangler, er at lære forståelse, selvbeherskelse og disciplin. Og de har ret til at kræve af samfundet, at de lærer det. De har ikke brug for frihed men *opdragelse*. De kan ikke forlange, at man skal give dem mulighed for at begå den ene forbrydelse efter den anden og afgøre regnskabet ved at sidde og skamme sig i fængslerne. Fængslerne skal forvandles til skoler, hvor man opdrages, lærer, undervises og udvikles. Det er de moralske mennesker, der er de ældre brødre. Det er deres pligt at gøre de yngre medmennesker til bedre mennesker.

Samvittighed en rettesnor – som kan brydes

Der kan som sagt ikke gives bedre rettesnor for et menneske end den visdom, kærlighed og moral, sjælen har tilkæmpet sig gennem lidelser og erfaringer. Men betyder det, at hvis man handler imod sin samvittighed, vil være det samme som at handle imod sjælen? Nej! Samvittigheden er udviklet på grundlag af erfaringer gjort i forskellige liv i forskellige kulturer. Samvittigheden er derfor nært knyttet til de pågældende kulturers love.

I dag er menneskeheden imidlertid nået så langt, at mange mennesker er godt i gang med at udvikle ægte intelligens eller tænkeevne. Det betyder, at flere

og flere bliver stadig mindre følelsesbetonede. Trygheden i flokmentaliteten og ved den kollektive autoritetstro forlades lidt efter lidt, og man tager ansvaret for sig selv, bruger sin dømmekraft og skelneevne og skaber egne værdinormer. Når man møder åndsvidenskaben og begynder at leve efter et nyt og åndeligt værdisystem, står man med et helt andet livssyn, som i mange sammenhænge vil være i modstrid med samfundets love, som jo er skabt på grundlag af et materialistisk værdisystem. Det betyder, at samfundets love kan være imod et esoterisk livssyn.

Lovens stemme eller den indre stemme?

Det skaber et dilemma hos mange åndeligt søgende mennesker. Samvittigheden vil kræve, at man følger samfundets moralkodeks, mens forstanden og de nye værdinormer opfordrer til at gå imod samvittighedens stemme. Resultatet er *dårlig samvittighed*.

- Følger man samfundets love, får man dårlig samvittighed i forhold til det esoteriske livssyn.
- Følger man de universelle love, får man dårlig samvittighed i forhold til samfundets syn på lov og ret.

Et eksempel: Copyright

Copyrightbegrebet, (ejendomsretten til en ide), er under global opløsning for tiden. Det er forbudt at kopiere bøger, musik fra Cd'er og film fra Dvd'er. Det er også forbudt at hjemmebraende Cd'er med computerprogrammer. Og hente illustrationer fra internettet ... men det sker overalt på planeten. Set fra lovens synsvinkel er det ulovligt, umoralsk og forkasteligt. Set fra et esoterisk synspunkt tyder meget på, at copyright begrebet er ved at forsvinde, fordi menneskeheden skal lære, at ideer ikke tilhører den enkelte, men hele menneskeheden. Inspirationen til en ide kan f.eks. stamme fra en afdød på astralplanet, fra en tankeform på mentalplanet, fra meddisciple eller mesteren selv via sjælen. Hvem har så copyright? Og hvad med samvittigheden?

Etikbølgens konsekvenser

Hvor skylder etikbølgen menneskeheden hen? Udviklingstendenserne er ikke til at tage fejl af. Fremover vil man i stigende grad se produkter med et etisk budskab. Man gør altså en god etisk gerning, samtidig med at man forbruger. Den gode samvittighed kan også opnås ved at slagte og spise dyr, der har gået frit og haft et værdigt dyreliv – indtil slagtingen. Kunderne vil forlange, at produkterne lever op til de forventninger, de er stillet i udsigt. De vil ikke længere tilpasse sig produkterne, men forventer at producenterne tilpasser produkterne til dem. Kunder vil i stigende grad undersøge, om reklamerne og produkterne stemmer overens.

Farvel til status

Stadig flere vil være villige til at afgive statussymboler for at få et mere roligt og harmonisk liv – dvs. at acceptere en lav indtægt til gengæld for en højere livskvalitet. Etik er ikke kun et modefænomen. Der vil opstå en helt ny etik omkring bl.a. "selvopofrelse", som vil sætte udviklingen og salget af mange luksusprodukter ud af spillet. Mange vil nægte at blive pengeinstitutternes "slaver", fordi de har indset, at forrentningen af de store forbrugs lån slavebinder mennesker til at arbejde det meste af livet for at indtjene de enorme rentebyder. Det er ikke et spørgsmål om at give afkald på de gamle luksusværdier, for det ville bare være udtryk for forsagelse. Der er tale om helt nye livsværdier, hvor man gør op med sig selv, hvor meget tid man vil bruge på personlige mål, og hvor meget man vil bruge på menneskeheden.

Det etiske regnskab

Man kan også forestille sig, at virksomheder og den kommunale sektor i stigende grad vil konkretisere det etiske regnskab. Det belyser konflikter og løsninger i forholdet mellem organisationen eller administrationen og dens interesser: Ejerne, medarbejderne, kunderne, borgerne, leverandørerne, lokalsamfundet, miljøet etc.

I Danmark

I Danmark er det lykkedes at få nogenlunde kontrol over en del miljøproblemer. Fælles for dem er, at de har været nemme at erkende, og det har været nemt at finde årsagen til og løsningen på dem. Fælles for dem er også, at løsningen ikke har forhindret en fortsat og stigende produktion. Nye stoffer har kunnet afløse de mest skadelige og en bedre teknologi har været i stand til at ændre problemets karakter. Mange af fremtidens problemer vil blive helt anderledes:

- temperaturændringer og afsmeltning af polerne.
- huller i ozonlaget.
- løsslupne gensplejsede organismer.
- mangel på rent vand.
- mangel på jordarealer til at brødføde verdens befolkning.

Det er problemer, der ikke kun skyldes mangel på penge eller teknologi. De skyldes mangel på de helt basale forudsætninger for, at verdens små og store samfund kan overleve. Og menneskeheden mangler for alvor en måde at løse den slags problemer på.

Vandmiljøet – en smagsprøve

En lille forsmag på, hvor svært det bliver at løse dem, kan findes i dansk politik. I 1986 startede det politiske stafetløb om vandmiljøet. Folketinget fastlagde en god målsætning for, hvordan de danske farvande, søer, åer og hvordan grundvandet kunne reddes. De efterfølgende årtier – hvor stafetten utallige gange har skiftet hånd fra politikere til statsadministration til landbrugsorganisationer til regionale myndigheder – har imidlertid vist, hvor langt der er fra politisk målsætning til handling. Uden en løsning af landbrugets fundamentale problemer vil man fremover se stadig større forgiftning af grundvandet og skader på landskabet.

Spørgsmål

Fælles for miljøproblemerne bliver, at de i langt højere grad sætter spørgsmålstegn ved den fremtidige samfundsudvikling.

- Hvad gør menneskeheden, når udviklingslandene ønsker at bruge samme energimængde, fordi de ønsker samme materielle vækst som Vesten?
- Hvad gør menneskeheden den dag, vandet er for forurenat til at drikke?
- Hvad gør menneskeheden, når A-kraftværkerne og atomaffaldet begynder at skabe miljøproblemer?
- Hvordan forholder danskerne sig, når der skal produceres større mængder vegetabiliske varer til menneskeføde i stedet for kødprodukter? Der vil ikke være råd til den luksus at lade køer og grise spise det næringsrige vegetabiliske foder og selv kun udnytte den beskedne del af fødeværdien, der overføres via kødet.

Når man selv sparer på vandet, energien og råstofferne, er man så villig til, at de sparede mængder foræres væk til gavn for vækst i udviklingslandene ... så velstanden i Vesten ikke bliver højere eller måske endda falder?

Fremtidsperspektivet er afhængigt af samfundsmodellen. Og samfundsmodellen er et resultat af den herskende etik og moral.

Den personlige etik og moral

Den personlige kvalitet er nært forbundet med den personlige etik og moral. Udvikling og forædling af den personlige etik og moral vil øge selvrespekten. Og det sker hver gang man i ord, holdning og handling følger det, man inderst inde ved, er rigtigt. Ikke nødvendigvis dét jobbet, samfundet eller familien forventer. En konsekvent etisk optræden betyder, at man giver omgivelserne et klart billede

af det, at være menneske. Og det er det bedste og stærkeste bidrag, man hver især kan give til den etiske og moralske udvikling.

Den etiske bølge vil (ligesom miljøbølgen) sende skvulp dybt ind i de mest reaktionære rækker. Intet kan standse etikbølgen, for et højt etisk og moralsk niveau er en forudsætning for, at bevidsthedssamfundet kan bryde igennem.

*"Intet kan måle sig med styrken af en ide,
hvis tid er kommet."*

Victor Hugo

VisdomsNettet

www.visdomsnettet.dk